

سامانه بهبود مستمر محیط کسب و کار در ایران
(ناظر به مواد (۲) تا (۷) طرح ایجاد فضای مساعد
کارآفرینی و رفع موانع کسب و کار)

به نام خدا

فهرست مطالب

چکیده	۱
مقدمه	۱
سوابق و مفاهیم محیط کسب و کار	۲
مؤلفه‌های محیط کسب و کار	۴
بهبود محیط کسب و کار به مثابه یک فرآیند	۹
بهبود محیط کسب و کار در ماده (۷۵) قانون برنامه پنجم توسعه	۹
سامانه بهبود محیط کسب و کار در «طرح ایجاد فضای مساعد کارآفرینی و ...»	۱۱
الزامات موفقیت شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی	۱۵
ویژگی‌های سامانه بهبود مستمر محیط کسب و کار	۱۵
جمع‌بندی و نتیجه‌گیری	۱۹
پیوست‌ها	۲۲
منابع و مأخذ	۲۹

سامانه بهبود مستمر محیط کسب و کار در ایران (ناظر به مواد (۲) تا (۷) طرح ایجاد فضای مساعد کارآفرینی و رفع موانع کسب و کار)

چکیده

منظور از محیط کسب و کار در یک کشور، عواملی هستند که در اداره بنگاه‌ها در آن کشور مؤثرند اما خارج از کنترل مدیران بنگاه‌ها قرار دارند. عواملی نظیر قوانین و مقررات، ساختارهای اقتصادی، فرهنگ کاری و

امروزه بهبود محیط کسب و کار به عنوان یک راهبرد توسعه مورد توجه محافل سیاستگذار در کشورهای مختلف قرار گرفته است و بر سیاست خصوصی سازی مقدم شمرده می شود. از آنجا که بهبود محیط کسب و کار یک پروژه نیست که در مقطعی آغاز شود و پایان یابد، بلکه ماهیتی فرآیندی و تدریجی دارد، برای عملیاتی کردن این راهبرد، به یک سامانه پایش و بهبود مستمر محیط کسب و کار نیاز داریم. در مواد (۲) تا (۶) طرح ایجاد محیط کسب و کار که یک فوریت آن در چهارم بهمن ماه ۱۳۸۹ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید، «سامانه بهبود محیط کسب و کار» مبتنی بر حکم ماده (۷۵) قانون برنامه پنجم توسعه (موضوع تشکیل شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی) و براساس تجربیات جهانی و ظرفیت‌های ملی در ایران، طراحی و برای تقنین پیشنهاد شده است.

مقدمه

براساس ماده (۹۱) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، اتاق بازرگانی صنایع و معادن و اتاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف بودند پیش‌نویس طرح ایجاد فضای مساعد کارآفرینی و رفع موانع کسب و کار را تهیه و به دولت و مجلس شورای اسلامی ارائه کنند. پیش‌نویس تهیه شده توسط اتاق‌ها در ۶۲ ماده در ۱۳ خردادماه ۱۳۸۹ طی نامه‌ای به دولت و مجلس شورای اسلامی ارسال شد.

پیش‌نویس مربوط توسط ریاست محترم مجلس شورای اسلامی به کمیسیون نظارت بر اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی ارسال شد.

پس از بحث و بررسی اولیه درباره این پیش‌نویس در کمیسیون، ریاست کمیسیون، مرکز پژوهش‌ها را مأمور کرد با تشکیل کارگروهی شامل نمایندگان اتاق‌ها، دولت و متخصصان ذیربط، پیش‌نویس مربوطه را بررسی کنند و چنانچه دولت برای ارسال آن به مجلس به صورت لایحه اقدامی نکرد، پیش‌نویس به صورت طرح قانونی بازنویسی شود.

این پیش‌نویس طی ۲۵ جلسه کارگروه و کمیته‌های حقوقی - اقتصادی زیرمجموعه آن و پس از نظرخواهی از طیف وسیعی از دستگاه‌ها و صاحب‌نظران، از مرداد تا آذرماه ۱۳۸۹ در ۲۴ ماده بازنویسی و به کمیسیون ارائه شد و سرانجام در ۴ بهمن‌ماه ۱۳۸۹ یک فوریت آن در صحن علنی مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید.

مهمترین بخش این طرح قانونی، «سامانه بهبود فضای کسب‌وکار» موضوع مواد (۲) تا (۷) طرح است. این سامانه با توجه به مفاهیم محیط کسب‌وکار، تجربیات جهانی گفتگوی دولت و بخش خصوصی، اقتضات قانون اساسی کشورمان، ظرفیت‌های قانون برنامه پنجم توسعه و تجربیات برگزاری شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی در بهار ۱۳۸۹ طراحی شده است. گزارش حاضر، مبانی نظری مواد (۲) تا (۷) قانون ایجاد فضای مساعد کارآفرینی و رفع موانع کسب‌وکار را شرح می‌دهد و اجرای سامانه بهبود محیط کسب‌وکار را که در این مواد پیش‌بینی شده در مدلی مفهومی، معرفی می‌کند.

سوابق و مفاهیم محیط کسب‌وکار

پس از نافرجامی سیاست‌ها و مدل‌های توسعه اقتصادی نظیر تعدیل اقتصادی و خصوصی‌سازی در برخی کشورهای جهان سوم، از اواخر دهه ۹۰ میلادی توجه محافل دانشگاهی و سیاستگذاران اقتصادی به موضوع محیط کسب‌وکار^۱ جلب شده است.

منظور از «محیط کسب‌وکار»، آن دسته از عواملی هستند که در مدیریت بنگاه‌ها مؤثرند ولی خارج از کنترل مدیران بنگاه‌ها قرار دارند.^۲

این جلب توجه، مدیون تلاش‌ها و اندیشه‌های «هرناندو دسوتو»^۳ اقتصاددان پرویی، «جوزف استیگلیتز»، برنده جایزه نوبل اقتصاد در ۲۰۰۲ و اقتصاددان ارشد بانک جهانی در ۱۹۹۷-۲۰۰۰ و همچنین سایمون یانکوف، مسئول سابق پروژه انجام کسب‌وکار در بانک جهانی بوده است.

خلاصه رویکرد بهبود محیط کسب‌وکار برای تحقق رشد و توسعه اقتصادی این است که

1. Business Environment

۲. میدری، قودجانی، ص ۱.

3. Hernando de Soto

خصوصی‌سازی، اعطای وام به طرح‌های تولیدی و ایجاد زیرساخت‌ها برای رشد مستمر سرمایه‌گذاری کافی نیست چرا که در بسیاری از کشورها با وجود اجرای نسبتاً کارآمد همه سیاست‌های یادشده، بخش خصوصی داخلی و خارجی اشتیاقی برای سرمایه‌گذاری از خود نشان نداده است. دلیل این مسئله هم، نامساعد بودن فضای سرمایه‌گذاری^۱ است.

هرناندو دسوتو اقتصاددان پرویی پس از چندین سال کسب‌وکار موفق در سوئیس، در دهه ۸۰ به کشور خود بازگشت و متوجه شد اداره بنگاه‌ها در زادگاهش با مشکلات اداری و قانونی متعددی روبرو است. او مؤسسه‌ای به نام «آزادی و دموکراسی»^۲ تأسیس کرد و پس از سال‌ها مطالعه درباره دلایل و ریشه‌های موانع سرمایه‌گذاری در پرو و دیگر کشورهای درحال توسعه دریافت در این کشور سرمایه به میزان کافی وجود دارد، اما آنچه برخلاف کشورهای غربی وجود ندارد، هویت سرمایه‌گذار و بنگاه به دلیل فقدان ضمانت‌های حقوق مالکیت است.

دسوتو نتیجه مطالعات خود را در کتاب راز سرمایه، چرا سرمایه‌داری در غرب موفق می‌شود و در دیگر جاها شکست می‌خورد،^۳ توضیح داد. کتاب دسوتو توجه بسیاری را به خود جلب کرد چرا که به یکی از مهمترین سؤالات بی‌پاسخ درباره توسعه جهان سوم، پاسخ منطقی و روشنی ارائه می‌داد و آشکارا برخلاف پارادایم موجود درباره علل توسعه نیافتگی جهان سوم بود. لازم به یادآوری است در نیمه قرن بیستم، عقیده رایج و پارادایم مسلط بر محافل دانشگاهی و سیاستگذار اقتصادی درباره علل عقب‌ماندگی کشورهای جهان سوم، به کمبود سرمایه در این کشورها اشاره می‌کرد و براساس همین آموزه نیز، در همان سال‌ها، بانک جهانی برای ارائه وام و تزریق سرمایه به کشورهای جهان سوم تأسیس شده بود.

براساس آموزه‌های هرناندو دسوتو از اواخر دهه ۹۰، بانک جهانی به ارزیابی محیط کسب‌وکار متمایل شد و تهیه گزارش‌های انجام کسب‌وکار^۴ و بررسی بنگاه‌ها^۵ را در دستور کار خود قرار داد.

جوزف استیگلیتز در سال ۱۹۹۹ و در زمانی که رئیس اقتصاددانان بانک جهانی بود، در مقاله‌ای با عنوان «اصلاحات به کجا می‌رود؟ ده سال تجربه‌گذار»^۶، با مقایسه دو رویکرد متفاوت کشورهای چین و روسیه در افزایش نقش بخش خصوصی در اقتصاد، نشان داد که روسیه،

۱. یادآوری می‌شود فضای سرمایه‌گذاری (Investment Climate) و محیط کسب‌وکار (Business Environment) دو مفهوم شبیه هم هستند، اما در کشور ما گاهی عبارت فضای کسب‌وکار به کار برده می‌شود که بهتر است برای همراهی با ادبیات بین‌المللی، از اصطلاحات «محیط کسب‌وکار» یا «فضای سرمایه‌گذاری» استفاده کنیم.

2. Institute for Liberty and Democracy (ILD)

3. The Mystery of Capital: Why Capitalism Triumphs in the West and Fails Everywhere Else, 2000.

4. Doing Business Report

5. Enterprise Survey

6. Whiter Reform? Ten Years of the Transition, 1999.

واگذاری شرکت‌های دولتی به بخش خصوصی را برگزید و در این مسیر با کاهش رشد اقتصادی و افزایش نابرابری روبرو شد، اما چین، به جای واگذاری شرکت‌های دولتی به بخش خصوصی، محیط را برای سرمایه‌گذاری و کسب‌وکار، مناسب کرد و با این کار نه تنها سهم بخش خصوصی در اقتصاد چین به شدت افزایش یافت، بلکه ۵۰۰ میلیون چینی از فقر نجات یافتند. جدول ۱، تفاوت دو الگوی چینی و روسی افزایش نقش بخش خصوصی در اقتصاد را نشان می‌دهد.

جدول ۱. مقایسه آثار دو الگوی افزایش نقش بخش خصوصی در اقتصاد

سیاست خصوصی‌سازی	بهبود محیط کسب‌وکار
احتمالاً تنش‌های کارگری ایجاد می‌کند	-
می‌تواند انحصارات اقتصادی را تداوم دهد (مانند واگذاری شرکت مخابرات ایران)	رقابت‌پذیری را رشد می‌دهد
در کوتاه‌مدت می‌تواند باعث رشد بیکاری شود	در کوتاه‌مدت و بلندمدت اشتغال را رشد می‌دهد
شاغلان شرکت‌های در معرض واگذاری را نگران می‌کند	-
کارآفرینان را درگیر شرکت‌های دولتی با ساختارهای اساساً معیوب می‌کند	شرکت‌های جدید با فناوری و ساختار نو ایجاد می‌کند

تفاوت رویکرد روسی و چینی در رشد بخش خصوصی در اقتصاد را می‌توان به نوعی با اجرای بندهای «الف» درج قانون سیاست‌های کلی اصل چهارم در کشورمان متناظر دانست. بند «الف» این سیاست‌ها، به آزادسازی فعالیت‌های اقتصادی اشاره دارد و بند «ج» به خصوصی‌سازی بنگاه‌های بزرگ دولتی.

نکته قابل توجه اینکه رهبر معظم انقلاب به هنگام ابلاغ سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی، به این نکته توجه داشته‌اند و بندهای «الف»، «هـ» و «د» این سیاست‌ها را که ناظر به آزادسازی گسترش رقابت و توانمندسازی بخش خصوصی است یک‌سال و ۴۰ روز زودتر از بند «ج» این سیاست‌ها (که حکم خصوصی‌سازی شرکت‌های بزرگ دولتی است)، ابلاغ فرمودند.

مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار

محیط کسب‌وکار بنا به تعریف خود، شامل مؤلفه‌هایی است که در اداره کل بنگاه‌های یک کشور یا منطقه یا استان یا حوزه کاری اثر می‌گذارند.

این مؤلفه‌ها به نسبت زمان، اقلیم و حوزه کاری تفاوت می‌کنند به‌عنوان مثال «میزان بارندگی سالیانه» مؤلفه مهم محیط کسب‌وکار برای تولیدکنندگان گندم دیم است؛ اما برای تولیدکنندگان

نرم‌افزار اصولاً مؤلفه محیط کسب‌وکار نیست و یا پدیده ریزگرد برای دامداران خوزستانی مؤلفه محیط کسب‌وکار هست، اما برای دامداران خراسانی مؤلفه محیط کسب‌وکار نیست. ۲۰ سال پیش «پهنای باند اینترنت» مؤلفه محیط کسب‌وکار در صنعت بانکداری نبود، اما امروز هست. ملاحظه می‌شود که می‌توان برای هر صنعت، هر استان یا اقلیم و در هر زمان، مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار خاص آن صنعت و آن استان را تدوین و سنجش کرد، به همین دلیل است که برای تحلیل محیط کسب‌وکار در ایران به شناخت و ارزیابی مؤلفه‌های ملی محیط کسب‌وکار در ایران نیاز داریم یعنی مؤلفه‌هایی که برای همه تولیدکنندگان ایرانی در بخش‌ها و استان‌های مختلف، مشترک هستند.

در حال حاضر، چندین مؤسسه بین‌المللی از جمله بانک جهانی، مجمع جهانی اقتصاد،^۱ بنیاد هریتیج،^۲ واحد اطلاعات مؤسسه اکونومیست^۳ و ... هر یک از زوایای گوناگون، مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار در کشورهای مختلف را محاسبه و نتیجه را معمولاً به صورت رتبه‌بندی کشورها منتشر می‌کنند. خلاصه مطالعات مستمر بین‌المللی برای پایش محیط کسب‌وکار در جدول ۲ ارائه شده است.

1. World Economic Forum
2. The Heritage Foundation
3. Economist Intelligence Unit

جدول ۲. مقایسه مهمترین پایش‌ها و ارزیابی‌های بین‌المللی محیط کسب‌وکار

نام گزارش یا شاخص	ارائه‌دهنده	رویکرد گزارش	سابقه از	تعداد شاخص‌ها	رتبه ایران در آخرین سال بررسی	رابط ایران
انجام کسب‌وکار DB	بانک جهانی	ایجاد بنگاه‌ها	۲۰۰۳	۱۱ شاخص اصلی	۱۳۱ از ۱۸۳ کشور در ۲۰۱۰	سازمان سرمایه‌گذاری خارجی وزارت امور اقتصادی و دارایی
گزارش بنگاه‌ها (ES)	بانک جهانی	مشکلات اداره بنگاه‌ها		۶ شاخص اصلی	برای ایران انجام نمی‌شود	وزارت کار، تماس‌ها و اقدامات اولیه را آغاز کرده است
گزارش رقابت‌پذیری جهانی (GCR)	مجمع جهانی اقتصاد (WEF)	رقابت‌پذیری اقتصادها	۱۹۷۹	۱۲ شاخص اصلی و ۱۱۲ شاخص فرعی	۶۹ از ۱۳۹ کشور در ۲۰۱۰	اتاق بازرگانی صنایع و معادن ایران
آزادی اقتصادی	بنیاد هریتیج و نشریه وال استریت جورنال	امنیت و آزادی اقتصادی	۱۹۹۵	۱۰ مؤلفه و ۵۰ متغیر	۱۶۸ از ۱۸۳ کشور در ۲۰۰۸	نظرخواهی از چند وکیل و تاجر
شبکه آزادی اقتصاد	مؤسسه فریزر	آزادی اقتصادی و کیفیت مقررات	۱۹۹۷	۸ شاخص اصلی ۴۲ فرعی	۱۰۷ از ۱۴۱ کشور در ۲۰۰۸	نظرخواهی از چند وکیل و تاجر
دیده‌بان جهانی کارآفرینی (GEM)	مدرسه کسب‌وکار لندن (LBS) و کالج بابسون	ارزیابی کارآفرینی	۱۹۹۹	۱۶ شاخص کارآفرینی و ۱۶ شاخص محیط کسب‌وکار	رتبه کشورها را با شاخص‌های متنوعی می‌سنجد	دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران با حمایت وزارت کار و شهرداری تهران
پیش‌بینی کسب‌وکار	مؤسسه بیزنس مانیتور اینترنشنال (BMI)	سنجش ریسک اقتصادی استفاده از SWOT	۱۹۸۴		گزارش و ارزیابی کیفی ارائه می‌دهد	نظرخواهی از چند وکیل و تاجر
شاخص محیط کسب‌وکار	واحد اطلاعات مؤسسه اکونومیت (EIU)	ریسک سرمایه‌گذاری	۱۹۹۶	۷ شاخص	۸۲ از ۸۲ کشور در ۲۰۰۸	

یکی از مشهورترین ارزیابی‌های بین‌المللی محیط کسب‌وکار که در ایران نیز توجه زیادی را به خود جلب کرده، گزارش‌های سالیانه انجام کسب‌وکار،^۱ تهیه شده توسط بانک جهانی است. این گزارش‌ها در سال‌های اخیر به دلایل زیر، به‌طور جدی، زیر سؤال رفته است:

۱. گزارش‌های انجام کسب‌وکار، کشور ایدئال را کشوری با حداقل مقررات و دیوانسالاری می‌داند در حالی که فقدان مقررات و دیوانسالاری الزاماً مطلوب نیست و کشورهای موفق فاقد مقررات و دیوانسالاری نیستند، بلکه مقررات و دیوانسالاری خوبی دارند.

۲. برخی مطالعات تجربی و میدانی، صحت اطلاعات و رتبه‌بندی‌های گزارش انجام کسب‌وکار را تأیید نمی‌کنند.

۳. رتبه‌بندی‌های گزارش انجام کار بانک جهانی، کشورهای جهان سوم را از اصلاحات اساسی اقتصادی غافل می‌کند و آنها را به سمت عدس‌سازی و کاهش رتبه، به هر قیمت، سوق می‌دهد (Arruñada, P8).

از آنجا که رتبه‌بندی‌های جهانی هریک از منظر خاصی به موضوع محیط کسب‌وکار پرداخته‌اند و هر کشور از جمله ایران، شرایط فرهنگی، اقلیمی، سیاسی و اجتماعی خاص خود را دارد، تعیین و ارزیابی مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار و نیز تدوین راهبردها و سامانه بهبود محیط کسب‌وکار ضرورتی اساسی یافته است.

در پاسخ به این ضرورت، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی پس از تبیین مؤلفه‌های ملی کسب‌وکار در ایران از طریق نظرخواهی از تشکل‌های سراسری اقتصادی در سال ۱۳۸۹، این مؤلفه‌های ۲۲ گانه را هر سه ماه یکبار از طریق نظرخواهی از صدها تشکل اقتصادی در سراسر کشور ارزیابی می‌کند. ارزیابی ۱۹۶ تشکل اقتصادی سراسر کشور از ۲۲ مؤلفه محیط کسب‌وکار در پاییز و زمستان ۱۳۸۹ در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. ارزیابی تشکلهای اقتصادی از مؤلفه‌های ملی محیط کسب‌وکار در پاییز و زمستان ۱۳۸۹*

ارزیابی زمستان ۱۳۸۹	ارزیابی پاییز ۱۳۸۹	مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار (به ترتیب حروف الفبا)
۶/۱۸	۶/۵۹	اعمال تحریم‌های بین‌المللی علیه کشورمان
۶/۵۸	۶/۵۳	برگشت چک‌های مشتریان و همکاران
۷/۱۱	۷/۳۶	بی‌تعهدی شرکت‌ها و مؤسسات دولتی به پرداخت به موقع بدهی خود به پیمانکاران
۶/۹۸	۷/۲۶	بی‌ثباتی در قیمت مواد اولیه
۶/۳۶	۶/۸۸	بی‌ثباتی قوانین و مقررات مربوط به تولید و سرمایه‌گذاری
۵/۸۵	۶/۱۰	تثبیت نرخ ارز با وجود تورم در داخل و ثبات قیمت‌ها در بازارهای هدف
۵/۸۳	۶/۰۴	تعرفه پایین کالاهای وارداتی و رقابت غیرمنصفانه محصولات رقیب خارجی در بازار
۵/۳۶	۵/۶۳	تمایل مردم به خرید کالاهای خارجی و تقاضای کم برای محصولات ایرانی مشابه
۶/۴۰	۶/۵۸	تولید کالاهای غیراستاندارد، تقلبی و عرضه نسبتاً بدون محدودیت آن به بازار
۶/۶۶	۷/۴۷	زیاد بودن تعطیلات رسمی
۷/۴۰	۷/۷۹	ضعف بازار سرمایه در تأمین مالی تولید و نرخ بالای تأمین سرمایه از بازار غیررسمی
۶/۴۵	۶/۷۵	ضعف دادرها در رسیدگی مؤثر به شکایت‌ها و اجبار طرف‌های قرارداد به انجام تعهدات
۴/۴۷	۴/۸۲	ضعف زیرساخت‌های تأمین برق
۵/۵۶	۵/۶۳	ضعف زیرساخت‌های حمل‌ونقل
۵/۳۴	۵/۴۷	ضعف نظام توزیع و مشکلات رساندن محصول به دست مصرف‌کننده
۶/۰۷	۶/۳۳	عرضه کالاهای خارجی قاچاق در بازار داخلی
۶/۵۱	۶/۷۳	قیمتگذاری غیرمنطقی محصولات تولیدی توسط دولت و نهادهای حکومتی
۶/۷۰	۶/۹۴	محدودیت قانون کار در تعدیل و جابجایی نیروی کار
۸/۳۸	۸/۷۳	مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها
۵/۴۱	۵/۷۳	موانع تعرفه‌ای صادرات محصولات و واردات مواد اولیه
۷/۸۰	۷/۹۳	نرخ بالای بیمه اجباری نیروی انسانی
۶/۵۱	۶/۹۶	وجود مفاسد اقتصادی در دستگاه‌های حکومتی
۶/۳۶	۶/۶۵	میانگین ۲۲ مؤلفه

*ارزیابی براساس نسبت دادن عددی بین یک تا ۱۰ توسط ۱۹۶ تشکل اقتصادی در سراسر کشور انجام شده است (در پایش پاییز ۱۹۰ تشکل مشارکت داشته‌اند). ارزش یک برای مؤلفه‌هایی است که تأثیری در اداره بنگاه‌ها نداشته‌اند و ارزش ۱۰ برای مؤلفه‌هایی است که در اداره بنگاه‌ها چنان اختلال ایجاد کرده‌اند که بنگاه‌ها را به تعطیلی کشانده‌اند. روش‌شناسی استخراج مؤلفه‌های این مطالعه توسط مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در گزارش پایش محیط کسب‌وکار ایران در پاییز ۱۳۸۹ به شماره مسلسل ۱۰۷۲۲ منتشر شده است.

بهبود محیط کسب و کار به مثابه یک فرآیند

بهبود محیط کسب و کار هرچند مفهومی بدیع در ادبیات اقتصاد و مدیریت است، اما در سال‌های اخیر در کشورهای مختلف و از جمله کشور ما مورد توجه زیادی واقع شده است، به طوری که به عنوان یکی از سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه مورد تأکید قرار گرفته است.

رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با کارآفرینان و مدیران بخش خصوصی در تاریخ ۶ شهریورماه ۱۳۸۹، بر این موضوع تأکید فرمودند: «از جمله کارهایی که به نظر ما عمده و وظیفه دولت است، بهبود فضای کسب و کار است... همین مسئله مقررات، تسهیلات گوناگون و پیچ و خم‌های اداری فراوان، اینها همه، چیزهایی هستند که اگر چنانچه اصلاح شود، بهبود فضای کسب و کار، که یکی از مسائل عمده اقتصادی ماست، حاصل خواهد شد»^۱.

موضوع بهبود محیط کسب و کار، این روزها از چنان اهمیتی برخوردار شده است که گاهی از آن به عنوان مقدمه و یا حتی راهبرد جانشین خصوصی سازی یاد می‌شود (جدول ۱).

درباره بهبود محیط کسب و کار و سیاستگذاری در این موضوع، نباید فراموش کرد که بهبود محیط کسب و کار، یک پروژه نیست، بلکه ماهیتی فرآیندی دارد و در طول زمان قابل تحقق است. به همین دلیل نمی‌توان و نباید از یک قانون یا یک مسئول حکومتی انتظار داشت که یک شبه محیط کسب و کار را بهبود ببخشد، زیرا تحقق این هدف، به مجموعه اقداماتی نیاز دارد که اصلاح یا پر کردن خلأ قوانین، یکی از آنهاست.

برخی کشورها برای بهبود مستمر محیط کسب و کار، سازوکاری با عنوان شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی ابداع کرده‌اند.^۲

بهبود محیط کسب و کار در ماده (۷۵) قانون برنامه پنجم توسعه

در قانون برنامه پنجم توسعه به پیشنهاد اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران، شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی پیش‌بینی و به شکل ماده (۷۵) این قانون، به تصویب رسید:

۱. <http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=10077>

۲. برای اطلاع از تجربیات جهانی درباره شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی مراجعه کنید به: انجمن مدیران صنایع و... مرکز پژوهش‌ها.

ماده (۷۵) قانون برنامه پنجم توسعه: به منظور تبادل نظر دولت و بخش‌های خصوصی و تعاونی و تسهیل فعالیت‌های اقتصادی این بخش‌ها، بررسی و رفع موانع کسب‌وکار و اتخاذ تصمیم مؤثر برای اقدامات لازم در چارچوب قوانین و مقررات موجود و ارائه پیشنهادها و راهکارهای اجرایی مناسب به مراجع ذیربط، شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی با ترکیب اعضای زیر تشکیل می‌شود:

۱. وزیر امور اقتصادی و دارایی (رئیس شورا)،
 ۲. رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران،
 ۳. معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور،
 ۴. وزیر صنایع و معادن،
 ۵. وزیر تعاون،
 ۶. وزیر بازرگانی،
 ۷. وزیر جهاد کشاورزی،
 ۸. وزیر کار و امور اجتماعی،
 ۹. وزیر نفت،
 ۱۰. وزیر نیرو،
 ۱۱. دو نفر از معاونان قوه قضائیه به انتخاب رئیس قوه،
 ۱۲. رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی،
 ۱۳. رئیس کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی،
 ۱۴. رئیس کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی،
 ۱۵. رئیس کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی مجلس شورای اسلامی،
 ۱۶. رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران،
 ۱۷. دبیرکل اتاق تعاون جمهوری اسلامی ایران،
 ۱۸. شهردار تهران،
 ۱۹. هشت نفر از مدیران عامل شرکت‌های برتر خصوصی و تعاونی از بخش‌ها و رشته‌های مختلف.
- تبصره «۱»** - نحوه انتخاب اعضای ردیف (۱۹) و چگونگی تشکیل جلسات که حداقل هر پانزده روز یکبار برگزار می‌گردد و ارائه پیشنهادها و گزارش‌ها طبق دستورالعملی است که در نخستین جلسه شورا تهیه و تصویب می‌شود.
- تبصره «۲»** - محل دبیرخانه این شورا بدون دریافت کمک از دولت در اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران است.
- لازم به یادآوری است، شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی به همت اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران در ۱۸ فروردین ماه ۱۳۹۰ طی مراسمی رونمایی شد و در جلسات پی در پی طی فروردین و اردیبهشت ۱۳۹۰، دستورالعمل اجرایی جلسات این شورا را به تصویب رسانده است.^۱

۱. دستورالعمل مصوب شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی در پیوست این گزارش ارائه شده است.

سامانه بهبود محیط کسب و کار در «طرح ایجاد فضای مساعد کارآفرینی و...»

براساس ماده (۹۱) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، اتاق‌های بازرگانی و صنایع و معادن و اتاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف بوده‌اند پیش‌نویس طرح ایجاد فضای مساعد کارآفرینی و رفع موانع کسب و کار را به دولت و مجلس شورای اسلامی ارائه کنند. در خردادماه ۱۳۸۹ این پیش‌نویس در نامه‌ای به امضای مسئولان ارشد دو اتاق، به دولت و مجلس ارائه شد. پیش‌نویس تهیه شده در اتاق‌ها توسط ریاست محترم مجلس به کمیسیون نظارت بر اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی ابلاغ شد و پس از بررسی اولیه در کمیسیون، کارگروهی در مرکز پژوهش‌های مجلس با حضور نمایندگان اتاق‌ها، وزارت اقتصاد و کارشناسان مستقل، مأمور شد تا متن اولیه را بررسی و بازنویسی کند. حاصل ۲۰ نشست این کارگروه به صورت طرحی با ۲۴ ماده در تاریخ ۴ بهمن‌ماه ۱۳۸۹ با یک فوریت در صحن علنی مجلس به تصویب رسید.

ویژگی‌های مهم این طرح که در مقدمه آن نیز تشریح شده به این قرار هستند:

۱. هدف این طرح، بهبود رتبه ایران در رتبه‌بندی‌های بین‌المللی و متعارف محیط کسب و کار نیست، بلکه هدف این طرح قانونی، بهبود واقعی مؤلفه‌های محیط کسب و کار در ایران است یعنی کاهش اثر منفی عوامل مؤثر بر اداره بنگاه‌ها که خارج از کنترل مدیران آنها هستند.
۲. به منظور پیشگیری از آشفتگی حقوقی و قانونی، در تدوین این طرح قانونی تلاش شده از اصلاح دیگر قوانین پرهیز شود و اصلاح قوانین به «سامانه بهبود محیط کسب و کار» سپرده شود.
۳. از این طرح قانونی نباید انتظار داشت محیط کسب و کار ایران را یک‌شبه و دفعتاً بهبود ببخشد، کار مهمی که این قانون انجام داده، طراحی «سامانه بهبود مستمر محیط کسب و کار» است؛ سامانه‌ای که وظیفه پایش و اصلاح مستمر قوانین، مقررات، فرهنگ و رویه‌های اقتصادی کشورمان را برعهده خواهد داشت. این سامانه در مواد (۲ تا ۷) طرح ایجاد فضای مساعد کارآفرینی به این شرح تشریح شده است:

ماده (۲) - رئیس اتاق بازرگانی صنایع و معادن ایران دبیر و رئیس اتاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران قائم‌مقام دبیر شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی خواهند بود و موظفند با نظرخواهی مستمر از تشکل‌ها و فعالان اقتصادی و اخذ و پالایش نیازها و خواسته‌های آنها، فهرست مطالبات فعالان اقتصادی را با قید نام قانون، بخشنامه، دستورالعمل یا مقررات یا رویه خاصی که خواستار اصلاح آن هستند با استدلال فنی و حقوقی، برای تصمیم‌گیری در دستور این شورا قرار دهند.

تبصره «۱» - جلسات شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی با دعوت دبیرخانه شورا تشکیل می‌شود و در غیاب رئیس، اداره جلسه با دبیر این شورا خواهد بود. رئیس و دبیر این شورا موظفند تا زمانی که موردی در دستور این شورا باشد، حداقل دوبار در هر ماه جلسه این شورا را تشکیل داده و ترتیبی اتخاذ

کنند تا هیچ‌یک از مطالبات رسیده از سوی فعالان اقتصادی به این شورا بیش از ۲۰ روز کاری در انتظار رسیدگی و تصمیم‌گیری نماید.

تبصره «۲» - وزیر یا بالاترین مقام دستگاه‌های اجرایی که موضوع مربوط به آن دستگاه در دستور شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی باشد، موظف است با دعوت دبیرخانه این شورا شخصاً در جلسه مربوطه در شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی شرکت کند و نمایندگان تام‌الاختیار خود را به کمیسیون‌های زیرمجموعه دبیرخانه آن شورا در اتاق‌ها بفرستند.

تبصره «۳» - رئیس شورای اصناف کشور به اعضای رسمی شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی اضافه می‌شود.

تبصره «۴» - دبیر شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی در هر جلسه حسب موضوع، باید نماینده تشکل اقتصادی ذینفع را جهت طرح دلایل خواسته مطروحه و پاسخگویی به سؤالات اعضا به جلسه یا کمیسیون‌های این شورا دعوت کند.

تبصره «۵» - کلیه تشکل‌های اقتصادی می‌توانند خواسته‌های خود را برای اصلاح قوانین، مقررات، بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌ها و رویه‌های اجرایی محل کسب‌وکار با قید نام قانون، بخشنامه، دستورالعمل، مقررات یا رویه خاصی که خواستار اصلاح آن هستند به همراه استدلال فنی و حقوقی مربوطه به دبیرخانه شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی ارسال و خواسته خود را پیگیری کنند. در صورت مخالفت دبیرخانه یا شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی با خواسته ارسال شده از سوی تشکل‌های اقتصادی، دبیرخانه شورا موظف است دلایل مخالفت با خواسته مربوطه را کتباً به تشکل ذیربط اطلاع داده و پاسخ را در اختیار رسانه‌های رسمی کشور قرار دهد.

ماده (۳) - اختیارات و وظایف شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی عبارت است از:

۱. پیشنهاد اصلاح، حذف یا وضع مقررات اعم از آیین‌نامه، بخشنامه، دستورالعمل، شیوه‌نامه یا رویه اجرایی به نفع تولید و سرمایه‌گذاری به مسئولان مربوطه براساس گزارش تهیه شده از سوی دبیرخانه.
۲. تهیه پیش‌نویس طرح و لایحه برای اصلاح قوانین مانع کسب‌وکار یا وضع قوانین جدید مشوق تولید و سرمایه‌گذاری در ایران و پیشنهاد آنها به هیئت دولت یا مجلس شورای اسلامی.
۳. برنامه‌ریزی، نظارت و پیگیری برای ارتقای فرهنگ اقتصادی، اخلاق کسب‌وکار و آموزش مهارت‌های شغلی و کارآفرینی در کشور و گزارش نتیجه اقدامات و اثربخشی آنها هر ۶ ماه یک‌بار به کمیسیون‌های مربوطه در دولت و مجلس شورای اسلامی.

تبصره «۱» - شیوه رسیدن به تصمیم شورای گفتگو به صورت طرح مسئله توسط نمایندگان بخش‌های خصوصی و تعاونی و بحث و تفاهم و اقناع اعضای مسئول از سه قوه برای حل مسئله مطرح شده خواهد بود. مسئولان دستگاه‌های اجرایی و قضایی عضو شورا در صورت اقناع شدن، تا محدوده اختیاراتشان برای حل مسئله مطروحه تصمیم می‌گیرند یا موضوع را برای تصمیم‌گیری نهایی به هیئت دولت یا رئیس قوه قضائیه ارجاع می‌دهند. در صورتی که اتاق‌ها و دیگر نمایندگان بخش‌های خصوصی و تعاونی عضو شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی نتوانند مسئولان دستگاه‌های اجرایی عضو شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی را نسبت به موضوع درخواستشان اقناع کنند، می‌توانند مطالبه مربوطه را از طریق قوه مقننه پیگیری نمایند و نیز از ظرفیت رسانه‌های قانونی برای طرح و پیگیری مطالباتشان بهره ببرند.

تبصره «۲» - سخنگوی شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی که توسط دبیر این شورا تعیین می‌شود

موظف است دستورجلسه آتی و مصوبات هر جلسه این شورا را در اختیار رسانه‌ها قرار دهد.

تبصره «۳» - با تشکیل شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی، هیئت مقررات‌زدایی موضوع ماده (۷) قانون اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی منحل خواهد شد و تبصره «۴» ماده مذکور منسوخ خواهد بود.

ماده (۴) - اتاق‌ها موظفند به نمایندگی از بخش‌های خصوصی و تعاونی و با کمک تشکل‌های زیرمجموعه خود، کلیه امتیازات، اولویت‌ها یا ترجیحاتی را که در قوانین، مقررات و رویه‌های جاری برای بنگاه‌های متعلق یا وابسته به دستگاه‌های اجرایی وجود دارد شناسایی کرده و برای اجرای کامل ماده (۸) قانون اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی به دولت گزارش دهند. شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی مکلف است گزارش‌های اتاق‌ها مربوط به این ماده را تا تحقق کامل ماده (۸) قانون اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی در مورد هر گزارش، پیگیری کند.

ماده (۵) - در هریک از استان‌ها، استاندار موظف است با همکاری رؤسای اتاق‌ها در استان، شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی را در استان با ترکیبی متناسب با شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی و به ریاست خود تشکیل دهد و فرآیند دریافت و بررسی درخواست تشکل‌ها و فعالان اقتصادی در استان و اتخاذ تصمیم در جهت بهبود محیط کسب و کار در استان را سازماندهی کند. شوراهای گفتگوی دولت و بخش خصوصی در استان‌ها موظفند آن دسته از گزارش‌ها و درخواست‌های رسیده را، که ابعاد ملی و فراگیر داشته باشند، جهت بررسی و تصمیم‌گیری به دبیرخانه شورای مرکزی گفتگوی دولت و بخش خصوصی ارسال کنند.

ماده (۶) - همه دستگاه‌های اجرایی و شعب و ادارات آنها در مراکز استان‌ها و شهرستان‌ها و نیز تشکیلات ذیربط در قوه قضائیه به تشخیص ریاست این قوه موظفند با استفاده از امکانات و نیروی انسانی موجود خود، دفتر بهبود محیط کسب و کار را زیر نظر بالاترین مقام اجرایی خود با وظایف زیر تأسیس کنند:

۱. تعامل مستمر با فعالان اقتصادی مرتبط و تلاش برای حل مشکلات ایشان در چارچوب مقررات و اختیارات دستگاه مربوطه.
۲. ارائه پیشنهاد برای اصلاح مقررات، قوانین و بخشنامه‌ها به دفتر بهبود محیط کسب و کار در دستگاه و سازمان بالادستی و پیگیری آن تا ترتیب اثر یا ارجاع موضوع از سوی دفاتر بهبود محیط کسب و کار در سازمان‌های بالادستی به دبیرخانه شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی.

ماده (۷) - کلیه دستگاه‌های اجرایی و نیز نمایندگی‌ها، سازمان‌ها و ادارات کل آنها در مراکز استان‌ها و شهرستان‌ها موظفند ضمن معرفی یک نفر به عنوان سخنگو، هر هفته از نمایندگان تشکل‌های اقتصادی رسمی دعوت کنند و با حضور سخنگو و نیز نماینده تام‌الاختیار بالاترین مقام آن دستگاه به سؤالات نمایندگان تشکل‌ها و فعالان اقتصادی حاضر درباره عملکرد آن دستگاه پاسخ داده و پیگیر مطالبات و شکایات حاضران در چارچوب ضوابط قانونی باشند.

این برنامه هفتگی در پایتخت و توسط ستاد وزارتخانه‌ها یا دفاتر مرکزی دستگاه‌ها با دعوت از تشکل‌های اقتصادی سراسری ذیربط انجام می‌شود و ادارات کل و ستادهای دستگاه‌های یاد شده در مراکز استان‌ها و شهرستان‌ها، باید علاوه بر پاسخگویی به تشکل‌های محلی، پاسخگوی فعالان اقتصادی محل خدمت نیز باشند.

توجه: با توجه به تجربیات به دست آمده از تشکیل شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی در بهار ۱۳۹۰، مواد (۲) و (۳) مربوط به سامانه بهبود محیط کسب و کار در جلسات مجدد کارگروه بررسی این طرح به این شکل بازنویسی و تکمیل شده و در جلسه رسمی کمیسیون نظارت بر

سیاست‌های کلی اصلی چهل و چهارم قانون اساسی به تصویب رسیده است. ضمناً ماده (۴) این طرح با توجه به بند «۷» ماده (۲)، حذف شد و مواد دیگر مربوط به سامانه بهبود محیط کسب و کار (مواد ۵، ۶ و ۷) نیز با اصلاحات جزئی به تصویب کمیسیون مربوطه رسید.

ماده (۲) - شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی با ترکیب و تبصره‌های مصرح در ماده (۷۵) قانون برنامه پنجم توسعه، پس از پایان مدت آن قانون استمرار خواهد یافت. وظایف و اختیارات شورای گفتگو به این شرح است:

۱. پیشنهاد اصلاح، حذف یا وضع مقررات اعم از آیین‌نامه، بخشنامه، دستورالعمل، شیوه‌نامه یا رویه اجرایی در جهت بهبود محیط کسب و کار در ایران به مسئولان مربوطه براساس گزارش تهیه شده از سوی دبیرخانه این شورا.

۲. تهیه پیش‌نویس طرح و لایحه برای اصلاح و یا وضع قوانین، با هدف بهبود محیط کسب و کار در ایران و پیشنهاد آنها به هیئت وزیران یا مجلس شورای اسلامی.

۳. ارائه خواسته‌ها و تذکرات متقابل مسئولان دستگاه‌های اجرایی و نمایندگان تشکل‌های بخش خصوصی و تعاونی و بحث و بررسی و اقناع و تفاهم درباره این خواسته‌ها.

۴. ارائه پیشنهاد، برای ارتقای فرهنگ اقتصادی، اخلاق کسب و کار و مهارت‌های شغلی و کارآفرینی در کشور.

۵. تصویب گزارش‌های پایش محیط کسب و کار تهیه شده توسط اتاق‌ها موضوع ماده (۱۷) این قانون.

۶. بررسی گزارش‌های کمیته ماده (۷۶) قانون برنامه پنجم توسعه و زمینه‌سازی برای تصمیم‌گیری درباره آنها.

۷. پیگیری گزارش اتاق‌ها درباره امتیازات موجود در قوانین و مقررات و رویه‌ها برای بنگاه‌های با مالکیت غیر از بخش‌های خصوصی و تعاونی و زمینه‌سازی برای حذف یا تعمیم این امتیازات در جهت اجرای کامل و مؤثر ماده (۸) قانون اصل چهل و چهارم.

تبصره - وزیر یا بالاترین مقام دستگاه‌های اجرایی که موضوع مربوط به آن دستگاه در دستور شورای گفتگو قرار می‌گیرد، موظف است با دعوت دبیرخانه این شورا شخصاً در جلسه مربوطه در شورای گفتگو شرکت کند و نمایندگان تام‌الاختیار خود را به کمیسیون‌های زیرمجموعه دبیرخانه این شورا بفرستند.

ماده (۳) - تشکل‌های اقتصادی سراسری می‌توانند خواسته‌های خود برای اصلاح قوانین، مقررات، بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌ها و رویه‌های اجرایی مخل کسب و کار را به همراه استدلال فنی و حقوقی مربوطه به دبیرخانه شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی ارسال و خواسته خود را پیگیری کنند. در صورت مخالفت شورای گفتگو با خواسته ارسال شده از سوی تشکل‌های اقتصادی، دبیرخانه شورا موظف است دلایل مخالفت با خواسته مربوطه را کتباً به تشکل ذیربط اطلاع دهد.

تبصره - دبیر شورای گفتگو، سخنگوی این شورا نیز خواهد بود و موظف است دستور جلسه آتی و مصوبات هر جلسه این شورا را در اختیار رسانه‌ها قرار دهد.

الزامات موفقیت شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی

شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی، تجربه‌ای جهانی دارد. براساس گزارش تهیه شده در شورای جهانی گفتگوی دولت و بخش خصوصی در صورت رعایت نکات زیر، ضریب موفقیت و کارآمدی این شورا هرچه بیشتر می‌شود.^۱

۱. شفافیت و گستردگی حضور طرفین در شورای گفتگو: اگر گفتگوی بین دولت و بخش عمومی به اندازه کافی شفاف و گسترده نباشد، می‌تواند منافع عده‌ای را گسترش دهد و فرصتی برای رفتارهای سودجویانه فراهم آورد.

۲. حضور همه بنگاه‌ها اعم از کوچک، متوسط و بزرگ در شورای گفتگو: اگر ابتکار گفتگوی دولت و بخش خصوصی تلاش‌های ویژه‌ای برای شمول بنگاه‌های کوچک و متوسط و مناطقی که این بنگاه‌ها بیشتر در آنها شکل گرفته‌اند در این ابتکار انجام ندهد، این گفتگو ممکن است به تسلط تجارت‌های بزرگ یا تجارت‌های ایجاد شده در شهرهای بزرگ درآید.

۳. پیشگیری از تبدیل شدن شورای گفتگو به کارگاه سخنرانی: در صورتی که برنامه‌ریزی این شورا ضعیف و بدون تمرکز باشد، می‌تواند برنامه را صرفاً به کارگاه سخنرانی تقلیل دهد و در نتیجه، باعث سرخوردگی، قطع روابط و از دست رفتن اعتبار شود.

۴. پیشگیری از تبدیل شدن شورای گفتگو به مجمع پیگیری منافع شخصی اعضا یا نقش‌آفرینی صرفاً یک عضو: وقتی ساختار گفتگوی بین دولت و بخش خصوصی وابسته به فرد خاصی باشد، می‌تواند تبدیل به نمایش یک نفره شود و با از دست رفتن علاقه آن فرد کلیدی به موضوع یا جابجایی وی، از بین برود. ضمناً اگر به اندازه کافی برای شمول فراوان و دامنه گسترده گفتگو تلاش نشود، گفتگوی دولت و بخش خصوصی می‌تواند سیاسی و وابسته به گروه خاصی شود.

۵. لزوم تمهید میان دستگاه‌ها برای پیگیری و اجرای تعهدات حاصله در شورای گفتگو.

ویژگی‌های سامانه بهبود مستمر محیط کسب‌وکار

۱. ورودی و خروجی سامانه بهبود محیط کسب‌وکار

سامانه بهبود محیط کسب‌وکار از یک بخش مرکزی شامل شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی و دبیرخانه این شورا و نیز شاخه‌های متعددی در استان‌ها و دستگاه‌ها تشکیل شده است. وجود این

۱. گزارش مؤسسه بین‌المللی گفتگوی دولت و بخش خصوصی در سال ۲۰۰۶، اخیراً توسط گروه مطالعات محیط کسب‌وکار در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی منتشر شده است.

شاخه‌ها به سامانه امکان می‌دهد تا به‌طور موثرگی با تمام تشکلهای و فعالان اقتصادی در همه استان‌ها در ارتباط باشد.

ورودی این سامانه، درخواست و مطالبه تشکلهای و فعالان اقتصادی از یک‌سو و نیز مسئولان بخش عمومی از سوی دیگر است. مطالبه فعالان و تشکلهای اقتصادی می‌تواند درخواست اصلاح، وضع یا حذف یک حکم قانونی، یک دستور یا بخشنامه یک ماده از مقررات و یا حتی یک رویه اجرایی باشد. متقابلاً مسئولان بخش عمومی نیز می‌توانند با استفاده از شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی در پایتخت و مراکز استان‌ها، توقعات خود از فعالان اقتصادی را طرح و پیگیری کنند. براساس مواد (۲ تا ۷) طرح ایجاد فضای مساعد کارآفرینی و رفع موانع کسب‌وکار، سامانه بهبود محیط کسب‌وکار از طریق دبیرخانه خود از پنج مسیر، مطالبات متقابل مسئولان و فعالان اقتصادی را دریافت می‌کند:

الف) درخواست رسمی تشکلهای اقتصادی که در فرم‌های تیب به دبیرخانه شورای گفتگو ارسال می‌شود.^۱

ب) مطالبات اعضای شورای گفتگو که از طریق دبیرخانه در دستور این شورا قرار می‌گیرد.
ج) مطالباتی که شوراهای استانی گفتگو و دفاتر بهبود محیط کسب‌وکار در دستگاه‌ها برای حل مشکل فعالان اقتصادی استان یا حوزه کاری خود، خارج از توان یا اختیارات خود تشخیص و چاره‌جویی درباره آن را به شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی ارسال می‌کنند.
د) مواردی که کمیته ماده (۷۶) قانون برنامه پنجم توسعه به شورا ارجاع می‌دهد.
در سامانه بهبود محیط کسب‌وکار، «شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی» نقش کلیدی و محوری دارد، زیرا باید مطالبات رسیده به شورا را دریافت و پردازش کرده و برای بررسی و آماده‌سازی مطالبات برای طرح در شورای گفتگو، برای هر مطالبه کمیسیون‌های تخصصی تشکیل دهد.
خروجی سامانه بهبود محیط کسب‌وکار نیز تصمیم‌گیری اعضای تصمیم‌گیر این شورا درباره مطالبات مطرح شده است اعم از تصمیم مسئولان اجرایی و تقنینی و قضایی درباره مطالبه مطرح شده و نیز تصمیم نمایندگان بخش‌های خصوصی و تعاونی برای اصلاح رفتار بخش خصوصی و تعاونی براساس مطالبه مسئولان.

چنانچه مسئولان دستگاه‌های اجرایی عضو یا دعوت شده به شورا و نیز مسئولان اتاق‌ها و تشکلهای عضو شورا درباره مطالبه مطرح شده از طرف مقابل به جمع‌بندی رسیدند و قانع شدند، درباره موضوع مطرح شده تصمیم‌گیری می‌کنند یا مقدمات تصمیم‌گیری در مراجع مسئول (مانند

۱. فرم تیب تهیه شده - در دبیرخانه شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی در پیوست ۱ این گزارش ارائه شده است.

مجلس شورای اسلامی یا هیئت دولت) را فراهم می‌آورند.

۲. ماهیت تصمیم‌ساز شورا

شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی به‌عنوان هسته اصلی سامانه بهبود مستمر محیط کسب‌وکار، ماهیتی تصمیم‌ساز دارد، زیرا براساس اصل یکصدوسی‌وهشتم قانون اساسی، وزرا، در چارچوب قوانین موجود حق وضع آیین‌نامه و صدور بخشنامه را دارند و قانون نمی‌تواند با تشکیل شورایی نظیر شورای گفتگوی دولت - بخش خصوصی، وضع یا اصلاح یا حذف مقرراتی را به وزیر مربوطه تحمیل کند. به همین دلیل، شورای گفتگوی دولت - بخش خصوصی نمی‌تواند مطالبات بخش خصوصی را از وزرا به‌عنوان مصوبه مربوطه تصویب کند، بلکه می‌تواند به وزرا و بخش خصوصی، راهکار و پیشنهاد ارائه دهد.

۳. بیان مطالبات متقابل و اقناع و تفاهم

در بخش قبل یادآوری کردیم که شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی به‌عنوان هسته اصلی سامانه بهبود محیط کسب‌وکار، محل تصمیم‌گیری نیست، بلکه محل تصمیم‌سازی است. نظر به محدودیت اصل یکصدوسی‌وهشتم قانون اساسی، تصمیم‌سازی در این شورا باید براساس اقناع و تفاهم صورت گیرد. شورای گفتگو به اعضای خود (که نمایندگان دولت و بخش خصوصی و تعاونی هستند) می‌تواند تکلیف کند در دوره‌های زمانی مشخص دور یک میز بنشینند و مطالبات یکدیگر را استماع کنند. طبعاً چنین شورایی، براساس اقناع و تفاهم بیشتر به اهداف خود یعنی بهبود مستمر محیط کسب‌وکار خواهد رسید.

۴. شاخه‌های سامانه بهبود محیط کسب‌وکار

سامانه بهبود محیط کسب‌وکار باید با همه فعالان اقتصادی کشور مرتبط و در دسترس همه باشد. به همین دلیل در طراحی این سامانه، پیش‌بینی شده است که همه دستگاه‌های اجرایی در همه استان‌ها، با استفاده از امکانات و نیروی انسانی موجود خود، دفتر بهبود محیط کسب‌وکار تأسیس کنند. وظیفه این دفتر، تعامل با تشکل‌ها و فعالان اقتصادی محلی و پاسخ به مطالبات آنها در چارچوب مقررات موجود است و چنانچه اجرای مطالبات آنها از توان یا اختیار قانونی این دفاتر خارج باشد، این دفاتر موضوع را جهت بررسی و تصمیم‌گیری به دفتر بالادستی بهبود محیط کسب‌وکار در وزارتخانه مربوطه ارجاع می‌دهند و در صورتی که حل مسئله در آنجا هم مقدور نبود، مطالبه یاد شده به شورای

گفتگوی دولت و بخش خصوصی فرستاده می‌شود.

علاوه بر دفاتر بهبود محیط کسب و کار در دستگاه‌های دولتی استانی، شوراهای استانی گفتگوی دولت و بخش خصوصی که به همت مشترک اتاق‌های استانی و استانداری‌ها تشکیل می‌شود، شاخه و زیرمجموعه دیگر سامانه گفتگوی دولت و بخش خصوصی در استان‌ها خواهد بود.

۵. ضمانت اجرایی سامانه بهبود محیط کسب و کار

همان‌طور که در بندهای قبل توضیح داده شد، «سامانه بهبود محیط کسب و کار» که در موارد (۲ تا ۷) طرح ایجاد فضای مساعد کارآفرینی و رفع موانع کسب و کار تشریح شده، شورایی تصمیم‌ساز است و این شورا نمی‌تواند با رأی‌گیری، مصوبه‌ای را به اعضای خود اعم از مسئولان حکومتی یا تشکل‌های بخش‌های خصوصی یا تعاونی تحمیل کند.

شورای گفتگو، هرچند شورایی تصمیم‌ساز است، اما از دو بخش تصمیم‌ساز و تصمیم‌گیر تشکیل شده است. هریک از اعضای شورای گفتگو، پس از استماع مطالبات مطرح شده در این شورا و استدلال‌های مربوط، در محدوده اختیارات قانونی خود درباره موضوع تصمیم‌گیری خواهند کرد. این تصمیم می‌تواند موافقت یا مخالفت با مطالبه مطرح شده باشد.

برای ایجاد ضمانت اجرایی برای مطالباتی که دبیرخانه شورای گفتگو در دستور این شورا قرار می‌دهد، در تبصره «۲» ماده (۳) طرح، دبیر شورا موظف شده است موضوعات در دستور این شورا را در اختیار رسانه‌ها قرار دهد. با طرح و انتشار این موضوعات در جامعه که در واقع، مطالبات متقابل فعالان اقتصادی و حاکمیت از یکدیگر هستند، هزینه مخالفت اعضای تصمیم‌گیر شورا با مطالبه مطرح شده افزایش می‌یابد و طرف‌های تصمیم‌گیر عضو یا دعوت شده به شورا تحت فشار افکار عمومی به سختی خواهند توانست بدون دلیل و استدلال منطقی و کافی با مطالبه مطرح شده مخالفت کنند.

سخنگوی شورای گفتگو همچنین موظف به پیگیری مذاکرات و اطلاع‌رسانی نتیجه جلسات شورا است و این مسئله، ضمانت اجرایی نظام‌مند تعبیه شده در این سامانه را افزایش می‌دهد.

همچنین حضور چهار رئیس کمیسیون از مجلس شورای اسلامی در جلسات شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی این امکان را به دبیرخانه و تشکل‌های اقتصادی سراسری می‌دهد تا در صورت مخالفت بی‌دلیل دولتمردان یا در تأخیر آنها در رسیدگی به مطالبات مطرح شده از سوی فعالان اقتصادی، از ظرفیت‌های قوه مقننه برای تشویق یا اجبار دستگاه‌های اجرایی به اجرای مطالبات به حق فعالان اقتصادی، استفاده شود.

۶. ماهیت شفاف و پاسخگوی سامانه بهبود محیط کسب و کار

الزام دبیرخانه شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی به اطلاع‌رسانی مطالبات قرار داده شده در دستور هریک از جلسات این شورا و نتایج جلسات شورا، نشان می‌دهد شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی به‌عنوان هسته مرکزی سامانه بهبود محیط کسب و کار، ماهیتی کاملاً شفاف دارد و از این ویژگی برای افزایش ضمانت اجرایی سامانه استفاده شده است.

علاوه بر این، تبصره «۵» ماده (۲) طرح ایجاد فضای مساعد کارآفرین و...، دبیرخانه شورای گفتگو را مکلف کرده است پس از دریافت هر مطالبه از تشکلهای سراسری و پردازش اولیه فرم تیپ واصله، دلایل موافقت یا مخالفت با پیگیری مطالبه مطروحه را کتباً به تشکل اقتصادی مربوطه اطلاع و پاسخ را در اختیار رسانه‌ها قرار دهد. چنین حکمی، دبیرخانه شورای گفتگو را موظف می‌کند همه مطالبات واصله را با دقت و در مدت مشخصی بررسی کرده و پاسخی منطقی و حقوقی برای رد پیگیری مطالبه در شورای گفتگو، در اختیار ذینفع قرار دهد.

علاوه بر اینها، ماده (۷) طرح ایجاد فضای مساعد کارآفرینی و رفع موانع کسب و کار، همه دستگاه‌های اجرایی ملی و استانی را موظف کرده است یک سخنگو داشته باشند و سخنگوی هر دستگاه به همراه نماینده تام‌الاختیار بالاترین مقام دستگاه هر هفته در محلی معین، پاسخگوی مطالبات تشکلهای و فعالان اقتصادی منطقه خود باشند و مطالبات آنها را پیگیری کنند.

هرچند چنین برنامه‌ای در برخی دستگاه‌ها و استان‌ها رایج است، اما الزام دستگاه‌ها به داشتن سخنگو و برگزاری جلسات مستمر استماع، پیگیری و پاسخگویی به مطالبات فعالان و تشکلهای اقتصادی، منافع گسترده‌ای دارد و پاسخگویی و در دسترس بودن مستمر مسئولان را برای فعالان اقتصادی در کشورمان نهادینه می‌کند.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

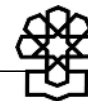
مواد (۲) تا (۷) طرح قانونی ایجاد فضای مساعد کارآفرینی و رفع موانع کسب و کار، اجزای سامانه بهبود محیط کسب و کار را طراحی کرده است.

این سامانه که در نمودار نشان داده شده است، تلاش دارد با طرح مطالبات متقابل فعالان و تشکلهای اقتصادی بخش‌های خصوصی و تعاونی از یکسو و مسئولان سه قوه ازسویی دیگر، در فضایی تفاهم‌آمیز مسئولان اقتصادی کشور را برای اصلاح قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی در جهت بهبود محیط کسب و کار ایران متقاعد کند و نمایندگان بخش‌های خصوصی و تعاونی را نیز برای اصلاح بینش و رفتار فعالان اقتصادی کشور در جهت خواسته‌های مسئولان کشور، تشویق کند.

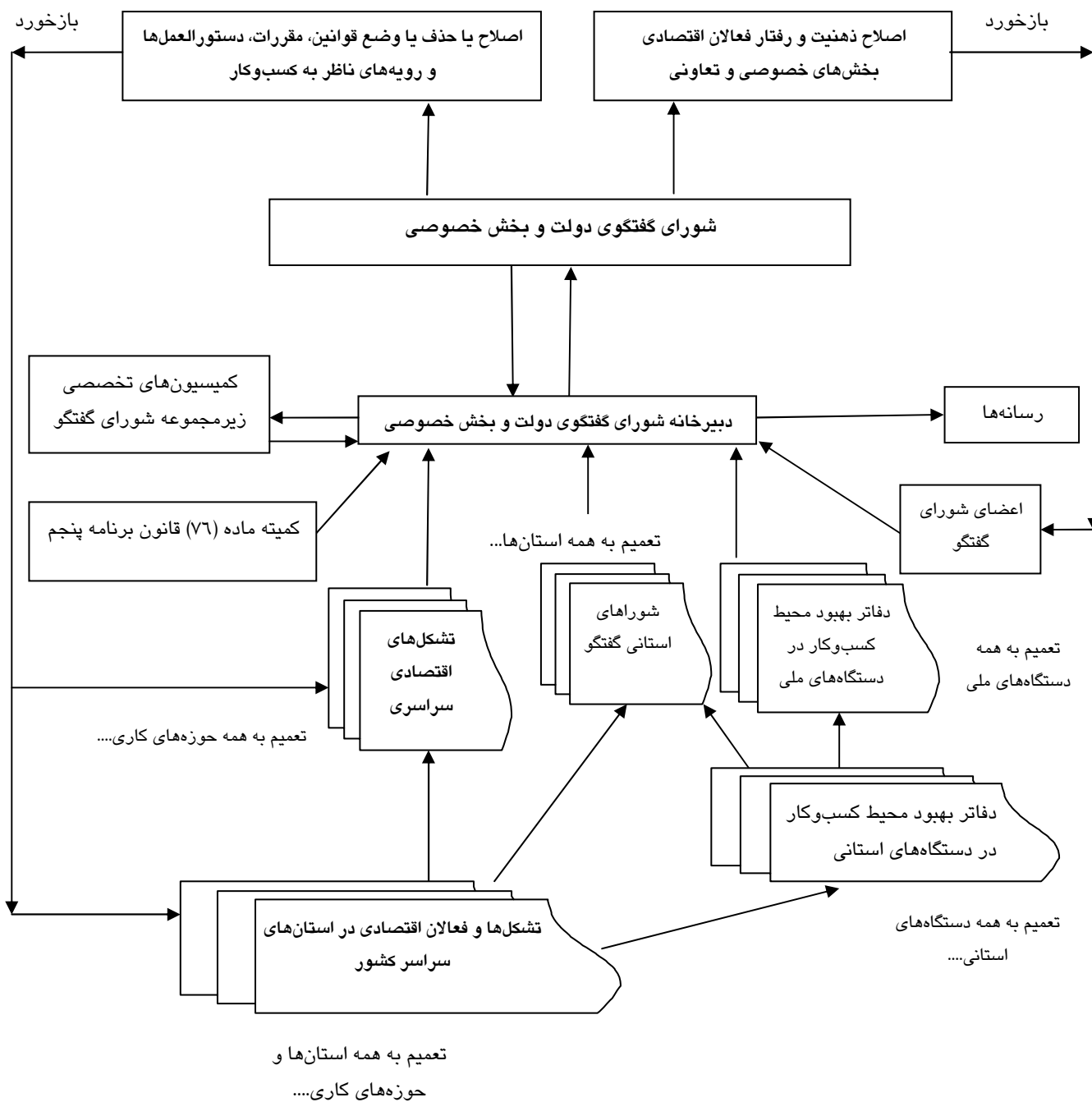
بهبود محیط کسب‌وکار، فرآیندی تدریجی و زمانبر است و به همکاری و همفکری همه نقش‌آفرینان اقتصاد ایران بستگی دارد، تشکیل و تأسیس سامانه بهبود محیط کسب‌وکار موضوع مواد (۲) تا (۷) «طرح ایجاد فضای مساعد کارآفرینی و رفع موانع کسب‌وکار»، می‌تواند زمینه قانونی و عملیاتی مناسبی برای تحقق این هدف باشد.

با توجه به تأسیس و برگزاری جلسات شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی و تدوین و تصویب دستورالعمل اجرایی این شورا در این شورا طی اردیبهشت و خردادماه ۱۳۹۰، کمیسیون نظارت بر اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی در جلسات پنجم و دوازدهم اردیبهشت‌ماه و نیز دوم و نهم خردادماه ۱۳۹۰، مواد (۲) تا (۷) «طرح ایجاد فضای مساعد کارآفرینی و رفع موانع کسب‌وکار» را به‌عنوان کمیسیون اصلی رسیدگی به این طرح، بازنویسی و تصویب کرده است.

انتظار می‌رود سایر کمیسیون‌ها و نیز صحن علنی مجلس شورای اسلامی نیز با تصویب این طرح، زمینه را برای تأسیس و فعالیت مؤثر سامانه بهبود کسب‌وکار در کشورمان فراهم آورند و در سال جهاد اقتصادی اقتصاد ایران از منافع و کارکرد چنین سامانه‌ای بهره‌مند شود.

نمودار شمای کلی از سامانه بهبود محیط کسب و کار در ایران

پیوست‌ها

پیوست ۱. دستورالعمل تشکیل و اداره جلسات شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی

شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی که از این پس در این دستورالعمل شورا نامیده می‌شود، بنا به پیشنهاد دبیرخانه در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۲/۲۶، متن دستورالعمل تشکیل و اداره جلسات شورا، موضوع تبصره «۱» ماده (۷۵) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، را در ۱۷ ماده و ۶ تبصره به شرح ذیل تصویب کرد.

تشکیل جلسات

ماده (۱)

جلسات عادی شورا هر دو هفته یکبار تشکیل می‌شود.

جلسات دیگر شورا حسب درخواست سه نفر از اعضای شورا و موافقت رئیس شورا تشکیل خواهد شد، لکن این‌گونه جلسات صرفاً به منظور تسریع تصمیم‌گیری درباره موضوعات مندرج در دستورالعمل عادی یا بررسی و اتخاذ تصمیم درباره موضوعی است که ضرورت و اولویت آن به تأیید رئیس شورا رسیده و به صورت خارج از نوبت در دستور کار قرار گرفته باشد.

تبصره - در موارد تشکیل جلسات فوق‌الذکر، دبیر شورا دعوت‌نامه جلسه را به همراه سوابق و مستندات مربوطه حداقل ۴۸ ساعت قبل از برگزاری، برای اعضا ارسال می‌کند.

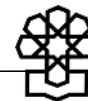
ماده (۲)

جلسات با حضور دوسوم اعضا رسمیت می‌یابد، مشروط بر اینکه حداقل یکسوم اعضا هر یک از قوای سه‌گانه و یکسوم سایر اعضای شورا در جلسه حضور داشته باشند.

ماده (۳)

هر یک از اعضای شورا شخصاً باید در جلسه حضور یابد.

تبصره - در موارد خاص اعضای شورا می‌توانند - حداکثر سه جلسه در یکسال - نماینده خود را به جلسه اعزام کنند، لکن نمایندگان مذکور، دارای حق رأی نبوده و حضورشان در نصاب‌های ذکر شده در ماده (۲) این دستورالعمل تأثیری نخواهد داشت.

اداره جلسات و فرآیند طرح و تصویب پیشنهادهای

ماده (۴)

رئیس شورا، جلسات شورا را اداره خواهد کرد. در صورت عدم حضور رئیس شورا، دبیر شورا، که رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران است، اداره جلسه را برعهده خواهد داشت.

ماده (۵)

هریک از اعضای شورا و همچنین فعالان یا تشکل‌های اقتصادی می‌توانند موضوعاتی را برای قرار گرفتن در دستورجلسات شورا به دبیرخانه ارجاع کنند. دبیر موظف است موضوعات پیشنهادی را با بهره‌گیری از توان دبیرخانه شورا بررسی کرده و فهرست اولویت موضوعات را حداکثر هر ۶ ماه یکبار جهت تصویب به شورا ارائه کند.

تبصره «۱» - معیارهای تعیین اولویت موضوعات به تصویب شورا خواهد رسید.

تبصره «۲» - دستورجلسات توسط دبیر شورا تنظیم و حداقل یک هفته پیش از برگزاری جلسات، در اختیار اعضا قرار خواهد گرفت.

ماده (۶)

رئیس و اعضای شورا می‌توانند قبل از ورود به دستورجلسه، حداکثر جمعاً به مدت ۲۰ دقیقه درباره مسائل مهم روز که مرتبط با مأموریت شورا می‌باشد مطالبی را ایراد کنند.

ماده (۷)

اولویت اظهارنظر درخصوص موضوعات مندرج در دستورجلسه شورا با اعضای است که قبلاً نظر کتبی خود را در مورد آن به دبیرخانه ارسال کرده‌اند، لکن سایر اعضا نیز می‌توانند در چارچوب وقت پیش‌بینی شده اظهارنظر کنند.

ماده (۸)

با رعایت ماده (۵) فوق، صرفاً موضوعاتی در دستورجلسات قرار می‌گیرند که قبلاً به دبیرخانه ارجاع شده و اقدامات کارشناسی لازم توسط دبیرخانه در مورد آنها انجام شده باشد. موضوعات مختلف به ترتیب مندرج در دستورجلسه، در شورا مطرح و مورد گفتگو قرار می‌گیرد.

ماده (۹)

هرگاه موضوع مورد گفتگو بنا به تشخیص شورا نیازمند رسیدگی و مذاقه بیشتر باشد، مراتب به کارگروه ویژه‌ای ارجاع می‌شود. چنانچه بررسی موضوع مورد رسیدگی به تفاهم منجر شود، به‌عنوان تصمیم شورا به مراجع ذیربط برای اجرا منعکس می‌شود و در صورتی‌که مراتب به تفاهم منجر نشود، رأی اکثریت به‌عنوان تصمیم شورا به مراجع مربوطه انعکاس می‌یابد.

تبصره «۱» - رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران یا دبیرکل اتاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران حسب مورد و همچنین مرجع ارائه پیشنهاد، عضو ثابت کارگروه‌های ویژه موضوع این ماده خواهند بود و سایر اعضای کارگروه مطابق ترتیبات این ماده توسط شورا تعیین می‌شوند.

تبصره «۲» - سقف رسیدگی موضوعات در کارگروه‌های ویژه، ۱۴ روز تعیین می‌شود و حداکثر برای دو هفته دیگر قابل تمدید است.

ماده (۱۰)

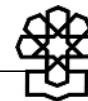
چنانچه موضوع مطرح شده در شورا به دستگاه‌ها یا سازمان‌های غیرعضو شورا مربوط باشد، دبیرخانه آنها را به جلسات شورا دعوت می‌کند.

ماده (۱۱)

اتخاذ تصمیم در مورد کفایت مذاکرات پیرامون موضوعی خاص، تعلیق یا حذف موضوع و اعاده آن به دبیرخانه، مستلزم درخواست سه نفر از اعضای حاضر و موافقت اکثریت حاضران می‌باشد.

ماده (۱۲)

در صورتی‌که موضوعی نیازمند اتخاذ تصمیم شورا باشد، رأی اکثریت حاضران ملاک تصمیم می‌باشد و در صورت مساوی بودن آرا در تصمیمات شورا، اکثریت با رأی رئیس جلسه احراز می‌شود.

دبیرخانه شورا

ماده (۱۳)

دبیرخانه زیر نظر رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران تشکیل می‌شود و وظایف زیر را برعهده دارد :

الف) استقرار سامانه‌های نظرخواهی و نظرسنجی از ذینفعان با تأکید بر تشکل‌های اقتصادی کشور و انتقال درخواست‌ها و پیشنهادهای به شورا .

ب) بهره‌گیری از توان کارشناسی سازمان رسمی و مجازی برای تحلیل، تلفیق و تجمیع موضوعات.

ج) طراحی فرآیندهای مطالعاتی و اجرایی به منظور حصول اطمینان از اثربخشی و کارایی سامانه‌های مستقر در دبیرخانه.

د) استفاده از امکانات و توان کارشناسی و تخصصی موجود در سازمان‌های متبوع اعضای شورا با مشارکت کارشناسان و متخصصان آن سازمان‌ها در فرآیند نهایی‌سازی پیشنهادهای.

هـ) تنظیم دستور جلسه و ارسال آن برای اعضا، حداقل یک هفته پیش از برگزاری جلسه .

و) تنظیم صورت مذاکرات شورا و ارسال آن برای اعضا، حداکثر تا یک هفته پس از برگزاری جلسات.

ز) تنظیم و تدوین طرح‌ها، پیشنهادهای، راهکارها و تهیه فهرست اولویت موضوعی و زمانی آنها جهت ارائه به شورا.

ح) ارسال نتایج مذاکرات و تصمیمات شورا به مراجع ذیربط.

ط) پیگیری نتایج تصمیمات شورا.

ی) تنظیم گزارش‌های دوره‌ای و موردی از عملکرد شورا و ارائه آنها به شورا .

ماده (۱۴)

دبیر شورا، سخنگوی شورا نیز هست و خلاصه مذاکرات و تصمیمات شورا را اطلاع‌رسانی می‌کند، مگر در مواردی که شورا، اطلاع‌رسانی و انتشار مطلبی را مناسب نداند .

نحوه انتخاب مدیران عامل شرکت‌ها

ماده (۱۵)

مدیران عامل موضوع بند «۱۹» ماده (۷۵) قانون برنامه پنج‌ساله توسعه جمهوری اسلامی ایران به پیشنهاد مشترک رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و دبیرکل اتاق تعاون مرکزی جمهوری

اسلامی ایران با رعایت معیارهای ذیل، انتخاب و اسامی آنان جهت تصویب به شورا ارائه می‌شود.

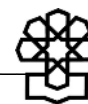
ماده (۱۶)

معیارهای حاکم بر انتخاب مدیران عامل شرکت‌ها به شرح زیر است :

- الف) اعضای مورد بحث در ماده (۱۵) فوق، حداکثر برای یک‌سال مشروط بر استمرار مسئولیت مدیرعاملی تعیین می‌شوند.
- ب) اعضای مورد بحث، ترجیحاً، از میان اعضای تشکلهای اقتصادی در بخش‌های صنعتی، معدنی، کشاورزی، بازرگانی و خدمات برگزیده می‌شوند تا خواست‌ها و نظرات تشکلهای را نیز نمایندگی کنند.
- ج) «شرکت برتر» شامل شرکت‌های متوسط و کوچک نیز می‌شود و عنوان «برتری» صرفاً به اندازه کسب و کار محدود نمی‌شود.
- د) مدیران عامل منتخب - علاوه بر احراز شرایط مندرج در قانون - از وجهه صاحب‌نظری در امور اقتصادی و صلاحیت‌های علمی و حرفه‌ای نیز برخوردار باشند.
- ه) اعضای منتخب بایستی دارای حسن شهرت بوده و از اعتبار اجتماعی و اخلاق حرفه‌ای نیز برخوردار باشند.
- تبصره - عضویت هریک از اعضای منتخب حداکثر برای یک دوره متوالی دیگر، بلامانع است.

ماده (۱۷)

هرگونه اصلاح و تغییر در این دستورالعمل، منوط به پیشنهاد هریک از اعضا و تصویب دوسوم آرای حاضران است.

پیوست ۲. فرم تیپ بیان مطالبات تشکلهای اقتصادی از شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی

(تهیه شده در شورای راهبردی دبیرخانه شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی - فروردین ماه ۱۳۹۰)

الف) اطلاعات درخواست کننده:

نام رسمی تشکل	
مرجع و تاریخ صدور مجوز	
تعداد اعضا	
نام و عنوان مقام مسئول	
نشانی رسمی	
تلفن	
سایت و رایانامه	

ب) شرح دقیق درخواست:

نوع خواسته: ☐ اصلاح یا حذف یا تأسیس نهاد مرتبط با کسب و کار ☐ اصلاح یا وضع یا حذف یک رویه اجرایی ☐ اصلاح یا وضع یا حذف یک بخشنامه یا مقررات ☐ اصلاح یا وضع یا حذف یک یا چند ماده یا تبصره قانونی	سطح خواسته: ☐ ملی ☐ استانی ☐ بخشی بخش مربوط: ☐ خدمات تجاری ☐ خدمات مالی ☐ خدمات فنی مهندسی ☐ سایر خدمات ☐ کشاورزی ☐ صنعت ☐ فناوری ☐ معدن و صنایع معدنی ☐ انرژی ☐ سایر (ذکر شود):
شرح دقیق خواسته: (در صورت درخواست وضع یا اصلاح هر نوع مقررات، پیشنهاد متن جایگزین ضروری است)	
قوانین، مقررات و بخشنامه‌های مرتبط با خواسته:	
دلایل (شرعی قانونی و منطقی):	

ج) سوابق درخواست

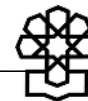
این درخواست قبلاً چه زمانی توسط چه اشخاصی و با طی چه مراحل و کجا طرح شده است؟ مراحل پیشرفت و دلایل عدم موافقت با این درخواست در گذشته: (به تفکیک و دقیق نوشته و مستندات ضمیمه شود)

--

د) ضرورت‌ها و تأثیرات

حوزه‌های کاری و استان‌هایی که در صورت موافقت با این خواسته تحت تأثیر قرار می‌گیرند:

آثار قابل پیش‌بینی از اجرای این خواسته:
آثار عدم موافقت با این خواسته:

منابع و مآخذ

۱. استیگلیتز، جوزف. ترجمه جعفر خیرخواهان، اصلاحات به کجا می‌رود در مجموعه مقالات حکمرانی خوب، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۳.
۲. دبیرخانه شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی، دستورالعمل تشکیل و اداره جلسات شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی، اتاق بازرگانی صنایع و معادن ایران، اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۰.
۳. دسوتو، هرناندو. ترجمه فریدون تفضلی، راز سرمایه چرا سرمایه‌داری در غرب موفق می‌شود و در جاهای دیگر شکست می‌خورد؟، انتشارات نی، ۱۳۸۶.
۴. گروه مطالعات محیط کسب‌وکار مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، گزارش پایش محیط کسب‌وکار در پاییز و زمستان ۱۳۸۹ (گزارش پاییز ۱۳۸۹ شماره مسلسل ۱۰۷۳۲ گزارش زمستان در زمان تهیه این گزارش زیر چاپ بوده است).
۵. میدری، احمد و اصلان قودجانی. سنجش و بهبود محیط کسب‌وکار، جهاد دانشگاهی دانشگاه تهران، ۱۳۸۷.
6. Arruñada, Benito, How Doing Business Jeopardizes Institutional Reform, Spanish Ministry of Education and Science May, 2008.
7. Public-Private Dialogue (PPD) Handbook, The first International Workshop on Public-Private, 1st and 2nd of February 2006, Paris.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۰۸۳۸

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: سامانه بهبود مستمر محیط کسب‌وکار در ایران (ناظر به مواد (۲) تا (۷) طرح ایجاد فضای مساعد کارآفرینی و رفع موانع کسب‌وکار)

نام دفتر: مطالعات محیط کسب‌وکار

تهیه و تدوین: سیدامیر سیاح

ناظر علمی: محمدحسن معادی‌رودسری

متقاضی: کمیسیون نظارت بر اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: حسین اسدی

واژه‌های کلیدی:

۱. بهبود محیط کسب‌وکار

۲. ماده (۷۵) برنامه پنجم

۳. طرح ایجاد فضای مساعد کارآفرینی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۳/۲۳